

۵۹۰۱

دانشگاه تهران دانشکده دامپزشکی

شماره ۳۴۲

سال تحصیلی ۱۳۳۶-۳۷

پایان نامه
برای دریافت دکترای دامپزشکی از دانشگاه تهران

معالجه ورم عفونی رحم گاو بوسیله
ابلت اورومایسین

نگارش: اسمعیل میلانی

متولد ۱۳۱۰ شمسی - سبزوار

هیئت داوران

آقای دکتر مشکی استاد دانشکده دامپزشکی (استاد راهنما و رئیس ژوری)

آقای دکتر درویش استاد دانشکده دامپزشکی (داور ژوری)

آقای دکتر میمندی نژاد استاد دانشکده دامپزشکی (داور ژوری)

.....
چاپ میهن

۵۹۰۱

تقدیم به استاد محترم جناب آقای دکتر مشکی که با قبول و راهنمایی این پایان نامه مفتخرم فرموده اند

تقدیم به اعضای محترم ژوری جناب آقای دکتر درویش معاون محترم دانشکده و جناب آقای دکتر میمندی نژاد ریاست محترم دانشکده که افتخار شاگردی ایشان را داشته‌ام

تقدیم به کلیه استادان و کارمندان محترم دانشکده دامپزشکی

۸۶۰۱

تقدیم بروان پاک پدرم

تقدیم بمادر مهربانم که همواره مشوقم در ادامه تحصیل بوده و من هیچگاه محبتها و از خودگذشتگی‌های او را از یاد نخواهم برد

تقدیم بخوهران عزیزم که سعادت آنها را بجان خواهانم

تقدیم بکلیه فامیل و دوستان وفا دارم

فهرست

صفحه	موضوع
۵	پیش گفتار .
۶	تشریح جهاز تناسلی در ماده گاو
۸	فصل یکم - سببهای مرلده ورم زهدان
۸	عوامل غیر اختصاصی
۹	عوامل اختصاصی
۱۰	علل مستعد کننده
۱۴	فصل دوم - طبقه بندی اورام زهدان
۱۴	بررسی بالینی اورام زهدان
۱۵	نشانه‌های بیماری
۱۸	معالجه متریت بوسیله ابلت اورومایسین - فارماکولوژی اورومایسین
۲۰	مقاومت باکتریها
۲۱	شکل دارویی وطرز بسته بندی
۲۲	مشاهدات
۳۲	نتیجه

معالجه ورم عفونی رحم گاو بوسيله

ابلت اورومايسين Oblet Aureomycine

پيش گفتار

در بين بيماريهاي دستگاه تناسلي ماده گاوها اورام زهدان داراي اهميت خاصي بوده و لازمست آنها رامورد بررسي دقيق قرار داد در کشور ما بعلت عدم مراعات اصول بهداشت اين بيماري در بين گاوها فراوان بوده

ودر اينجا کوشش ميشود که انواع مختلف اين بيماري شرح داده شود و طرز معالجه ورم رحم گاو بوسيله ابلت اورومايسين که باجرات ميتوان گفت از تمام داروهايي که تا بحال بکار برده شده بهتر است مورد بحث قرار دهيم قبل از آنکه وارد شرح بيماري شوم لازم ميدانم مختصري راجع به بدستگاه تناسلي ماده گاو صحبت نمايم

تشریح جهاز تناسلی در ماده گاو

۱ - فرج :

عبارت از مجرایی است که راههای تناسلی بآن ختم میگردند . فرج دارای دولب است . محل اتصال لبها در بالا مدور و در پائین زاویه حاده تشکیل میدهد در بالای فرج ناحیه عجایی (Regien Perineale) واقع شده که آنرا از مقعد جدا میسازد

حفره داخلی فرج از یکطرف بطرف دیگر پهن میباشد و حدفاصل بین این حفره بوسیله مجرای ادرار (meat urinaire) و پرده بکارت (Hymen) تعیین شده است در این حفره کلیتوریس (Clitoris) و پرده بکارت و مجرای ادرار قرار دارد

پرده بکارت عبارت از جدار ناقصی که بین مهبل و فرج قرار دارد

۲ - مدخل مهبل :

قسمتی از مجرای تناسلی را که بین فرج و پرده بکارت قرار گرفته مدخل مهبل گویند و طول آن در ماده گاو از ده سانتی متر تجاوز نمیکند و در این ناحیه غدد فرعی تناسلی موجودند که ترشحات آنها در موقع جفت گیری باعث لیز شدن مجرای تناسلی میگردد

۳ - مهبل - از پرده بکارت تا عنق رحم امتداد دارد و طول آن در ماده گاو ۲۰ تا ۲۲ سانتیمتر است

سطح داخلی مهبل که همواره بوسیله موکوس فراوان لیز میباشد دارای چینهای طولی است و در عمق این مجرا بر جستگی عنق رحم مشاهده میشود

۴ - رحم (Uterus) عبارتست از کیسه عضلانی است که در آن اوول بارور قرار گرفته و دوره حیات جنین خود را در آن طی میکنند این عضو در حفره لگنی قرار دارد و قسمت قدامی آن از این حفره گذشته و کمی در حفره بطنی پیش میرود

رحم دارای يك بدنه و دو شاخ میباشد

بدنه رحم : عبارت از يك استوانه ایست که در حفره لگن قرار داشته و دو طرف سطح فوقانی آن با رباط عریض اتصال دارد

قسمت قدامی بدنه رحم بهر يك از شاخها امتداد یافته و قسمت خلفی آن بمهبل متصل است و بین بدنه رحم و مهبل عنق رحم قرار گرفته است

شاخها: دوشاخ از تقسیم بدنه در تحت يك زاویه حاده که بطرف جلو باز میباید حاصل میگردد. این شاخها بطور منحنی بطرف جلو و بالا قرار میگیرند. دارای دو سطح و دولبه است. لبه پائینی یا انحناء بزرگ آزاد و محدب میباشد. لبه بالایی یا انحناء کوچک مقعر است. در ماده گاو جنین در شاخه راست نمود میکنند

وسيله نگاهداری رحم:

رحم مانند رودها در حفره بطنی آویزان بوده بوسیله رباطات عریض یا رباطات معلقه رحم بناحیه زیر قطن متصل میباشند. هر يك از رباطها بشکل مثلثی است که قاعده اش قدامی بوده و تخمدان و مجرای تخمدان را نگاه میدارد. لبه فوقانی خارجی اش بناحیه زیر قطن و دو طرف لگن خاصره اتصال می یابد لبه پائینی داخلش در روی انحناء کوچک شاخها و در بلندترین قسمت سطوح جانبی بدنه رحم اتصال مییابد

هر گاه دور رباط عریض را با هم مورد دقت قرار دهیم بشکل ۷ است که بطرف جلو باز بوده و در سطح پائین آن رحم آویزان میباشد

۵ - مجرای تخم (Oviducte): این مجرا که بشیپور فالوپ معروف است عبارت از لوله ایست که بین شاخه رحم و تخمدان واقع شده و راه عبور سلول تخمی را تشکیل میدهد مجرای تخم دارای دو سوراخ است که یکی بر رحم باز شده و راه عبور او اول را تشکیل میدهد و سوراخ رحمی موسوم است و دیگری در محوطه شکم باز میگردد

خرطوم مجرای تخم در مجاور تخمدان واقع شده و قسمتی از آنرا احاطه مینماید و سلول تخمی در موقع خروج از تخمدان وارد آن میشود طول مجرای تخم در ماده گاو ۲۰ تا ۲۶ سانتی متر است

۶ - تخمدان: عبارتست از جسم بیضی شکل و یامدور که سفت بوده و غده اصلی تناسلی دام ماده بشمار میرود.

فصل یکم

سبب‌های مولده ورم زهدان

الف - عوامل میکربی :

پاستور در سال ۱۸۷۹ موفق بجدا کردن و کشت میکرب در بیماری ورم‌زهدان گردید و در آن زمان عامل بیماری زا را استرپتوکوک چرك زا (St-pyogene) معرفی کرد و تقریباً میتوان گفت که استرپتوکوک عامل بیماری، زای عفونت‌های زایمانی بسیار وخیم است و باید همیشه در موقع زایمان احتیاط‌های لازم بشود و باید دانست که میکرب‌های دیگر هم در این بیماری دخالت دارند میکرب‌هاییکه تا کنون مشخص گردیده‌اند بر حسب تجربیات Nocard و Lignieres در سال ۱۸۸۶ و مطالعات کونل Moussu و Cuille آشکار شده است که در حال عادی و سلامت نیز در مجاری تناسلی گاو‌های آبستنی مخصوصاً در قسمت خلفی مهبل همیشه تعداد زیادی میکرب‌های مختلف از قبیل استرپتوکوک، کلی باسیل، استافیلوکوک و کرینه باکتری چرك زا زندگی نموده و در موقع بروز ورم زهدان عمل تشخیص را از نظر سبب شناسی و تمایز عوامل اختصاصی با غیر اختصاصی مشکل میسازد.

حال بشرح هر يك از این عوامل میپردازیم :

۱ - عوامل غیر اختصاصی Non spécifique

عوامل غیر اختصاصی که تعداد آنها زیاد و متفاوت است امروزه عامل اصلی بیمار‌بهای تناسلی شناخته شده اند و استرپتوکوک در درجه اول قرار گرفته است این میکروبها از دانه‌های گرد یا کوکسی‌هائی تشکیل شده‌اند که بشکل زنجیرهای کوتاه یا بلند بدن‌بال هم قرار گرفته‌اند . گرم مثبت ، بی‌حرکت ، فاقد هاک ، هوازی و بی‌هوازی میباشند . در محیط‌های سرم و یا خون دار خیلی بهتر

میتوانند رشد نمایند

بیشتر استرپتو کوکها میتوانند گلبولهای خون را همولیز نمایند و این خاصیت در استرپتو کوک چرک زا که عامل ورم زهدان چرکی است وجود دارد در مرحله دوم استافیلو کوک (طلائی ، لیمونی ، سفید) بطور عادی در رحم سالم وجود دارد این میکروبها بطور نامنظم یا خوشه وار پهلوی یکدیگر قرار گرفته اند و قسم طلائی آن در تولید ورم چرکی زهدان بیشتر دخالت دارد .

۲- عوامل اختصاصی Germe spécifique

نقش تولید مرض بوسیله تک یاخته ای تاژکدار در سال ۱۹۰۰ در ایتالیا توسط Mazanti شناخته شد و برای اولین دفعه وجود تریکوموناس رادر مهبل ماده گلوهای عقیم تشخیص داد و بآن نام - Trichomonas Utero Vaginalis Vitulee داد و بعداً دانشمندان نظریه مازنتی را تأیید کردند . مطالعات بوردی Bourdie نشان میدهد که تریکوموناس بحالت گنده روئی (سaprofیتی) در جهاز تناسلی سالم وجود ندارد ولی در موقع جفت گیری بوسیله گاو نر آلوده وارد دستگاه تناسلی ماده میشود و بامیکروبهای دیگر تشریک مساعی کرده و ایجاد اختلالات و بروز بیماری میکند

یکی دیگر از میکروبها که تولید ورم رحم مینماید باسیل دوکخ میباشد و متاسفانه معالجه آن ممکن نیست و همچنین باسیل نکروزو بالاخره برسلاخ که عامل اساسی سقط جنین مسری میباشد میتوان ذکر نمود

۳- طریقه عمل عناصر بیماری زا

هنگام زایمان دستگاه تناسلی بعلت عدم بهداشت خیلی زود و بسهولت عفونی میشود و هنگام عمل جراحی امکان آلوده شدن زیاد میباشد علاوه بر اینها تعداد واقسام میکروبهای که بطور طبیعی در زاهدان موجودند نسبتاً زیاد میباشد و با در نظر گرفتن نکات گفته شده وجود بیماری ورم رحم بعد و فور تعجب آور نیست ولی خوشبختانه ساختمان و موقعیت رحم طوری است که

میتواند مقاومت زیادی در مقابل هجوم عفونت بنماید. مخاط مهبل بخصوص قسمت خلفی آن دارای خاصیت ضد میکروبی قابل ملاحظه است

Denzler مشخص کرده است که مخاط مهبل خواه در حال آبستنی خواه در غیر آن قادر است که میکروبهای وارده را در مدتی بین يك تا پنج روز از بین ببرد و ترشحات مهبل محیط را برای رشد میکروبهها بخصوص میکروبههای مولد چرك غیر مساعد میسازد و میکروبی که حدت خود را از دست داد اگر موفق شود خود را بداخل رحم برساند کاری از او ساخته نخواهد بود و بحالت گنده روی در روی مخاط رحم بدون خطر زندگی مینماید. میکرب این حالت را تا زمانی که يك علت موضعی یا عمومی موجب تجدید قوای آن نگردد حفظ میکند

ب - علل مستعد کننده

۱- عللی که مستقیماً روی زهدان موثرند :

رحم دام آبستن در موارد زیر آماده برای دخول میکروب و تکثیر و رشد آن میباشد

الف - وضع حمل : در موقع وضع حمل بواسطه باز شدن عنق رحم میکرب میتواند بداخل رحم نفوذ کند و اگر وضع حمل طبیعی نباشد و مجبور باعمال جراحی و قبالگی شوند در اثر بی دقتی احتمال دارد که میکرب در موقع عمل بداخل رحم راه یابد

ب - ماندن جنین مرده : هنگامی که جنین در رحم بمیرد مخصوصاً در دوره دوم آبستنی و موقعی که جنین نرم شده و گندیده باشد موقعیت خوبی برای رشد عناصر بیماری زا بوجود میاید .

۲ - عللی که بطور غیر مستقیم روی رحم منعکس میشوند:

این علل کم اهمیت و بستگی بحالت عمومی بدن دارد و بشرح زیر میباشد

الف : نقش دوران فعلی در سبب شناسی اورام زهدان روشن و واضح گردیده است ولی خوشبختانه چون دوران فعلی در دامهای بزرگ بخصوص در گاو از ۴۸ ساعت تجاوز نمیکند بنابراین نقش این مرحله در ورم زهدان آنطور که نزد گاو شخواران مهم است اهمیتی ندارد و در مورد گاوها چندین

مورد توجه نمیباشد

ب : کاهش مقاومت بدن که ممکنست در اثر يك بیماری یا عامل دیگری بوجود آید میتواند عمل رشد و تکثیر میکرب را تسهیل نموده باعث ایجاد ورم زهدان گردد .

کاهش مقاومت بدن اغلب بعلمت بدی نگاهداری و حفاظت حیوان آبتن بوجود میاید عدم توجه در بهداشت حیوان - بدی تغذیه مخصوصاً از نظر نقصان مواد ازته عوامل قابل توجهی برای سرعت ایجاد بیماری میباشد . امراض ثانوی روی بدن خسته و فرسوده حیوان بعد از زایمان اثرات ناگوار بیمار میاورد مثلاً میکرب سل میتواند در موقعی که حیوان ضعیف و ناتوان شده توسعه زیادی پیدا کند توأم بودن باسیل دو کخ با بروسلا آورتوس مدتها توجه دانشمند معروف دکتر Roux را بخود معطوف داشته بود و بالاخره نشان داد که مرض بروسلا آورتوس محیط خوبی برای باسیل سل بوده زمینها را برای رشد آن مهیا مینماید بطور خلاصه هر مرض یا هر عارضه ای که موجب ضعیف شدن اعضاء تناسلی گردد مقاومت رحم را در مقابل عوامل بیماری زا زائل نموده و آنرا مهیا برای رشد و تکثیر میکربها مینماید

ج - عوامل جوی هم در این موضوع بی تاثیر نیستند . سرما و گرما مقاومت بدن را کم میکند .

د - مطالعات کوست Kust در سال ۱۹۲۳ تاثیر مواد غذایی فاسد و بخصوص مواد غذایی نگاهداری شده در سیلو را در ایجاد عفونت رحم ناچیز نمی شمارد .

۳ - علل خارجی که موجب افزایش حدت میکروب میشوند

چنانکه گفته شد در نتیجه ضعف و از بین رفتن قدرت بدن میکربهایی که بحالت ساپروفیت در جهاز تناسلی زندگی میکنند قادر خواهند بود حدت خود را بدست آورده و موجب بیماری گردند درجه شدت بیمار یزائی میکرب بر حسب نوع و تعداد و مخصوصاً بر حسب اختلاط انواع مختلف تغییر میکند . به نحوی که مثلاً از اختلاط استرپتوکوک و استافیلوکوک و کلی باسیل ورمهای

عادی رخم و ضعف شروع میشود و با از اختلاط استرپتوکوک و ویريون سیتیک ورم عفونی رحم ایجاد میشود که خیلی خطرناک بوده و اغلب منجر به مرگ حیوان میگردد. علاوه بر موضوع مذکوره موضوع عبور (پاساژ) میکرب در بدنهای مختلف و بوجود آمدن حدت بیماریزائی آن امروزه روشن و واضح گردیده بوسیله این عمل ممکنست يك میکرب ساپروفیت عادی تبدیل بیک عامل بیماریزای قوی و خطرناک گردد

این موضوع نقش محیط خارجی را در افزایش حدت میکرب روشن میسازد و نشان میدهد در يك طویله ای که زایمان گاوها کاملاً بطور طبیعی انجام یافته چه پیش آمدی موجب میشود که ماده گاوها یکی پس از دیگر مبتلی بورم رحم میگردد و پس از آنکه امتحانات آزمایشگاهی وجود يك استرپتوکوک با حدت را مشخص میسازد آنوقت است که بخاطر میآوریم که چندی پیش بود که مثلاً حیوانات ما مبتلا بیک ورم پستان و یا يك بیماری چرکی دیگری بودند و ما از ضد عفونی کردن اصطبل غفلت نموده ایم.

ج - راه عفونت

مطالعه عوامل میکربی و علل مستعد کننده که شرح آنها گذشت بجا اجازه میدهد که راههای عفونت و طرز آلوده شدن را بشرح زیر دسته بندی نمائیم:

۱ - میکروب ممکنست مستقیماً از راه مهبل انتقال پیدا کند و پس از عبور از مهبل و عنق رحم روی رحم قرار گرفته در این صورت انتقال میکرب مستقیم میباشد

فحلی تا حدی قدرت دفاعی چهار تناسلی را کم میکند و اجازه ورود میکربها را بداخل این دستگاه میدهد

هنگام جفتگیری قضیب گاو نر بسیاری از میکربها را داخل جهاز تناسلی گاو ماده میکند مثلاً بروسلا آبورنوس را داخل رحم می نماید

۲ - عوامل میکربی که باعث بیماری ورم زهدان میگرددند ممکنست در خود بدن وجود داشته باشند و از اعضاء دیگر باین عضو وارد شوند.

مثلا در متریته حاصل از کلی باسیل این میکروب از جهاز گوارش و بوسیله جریان خون وارد میگردد .

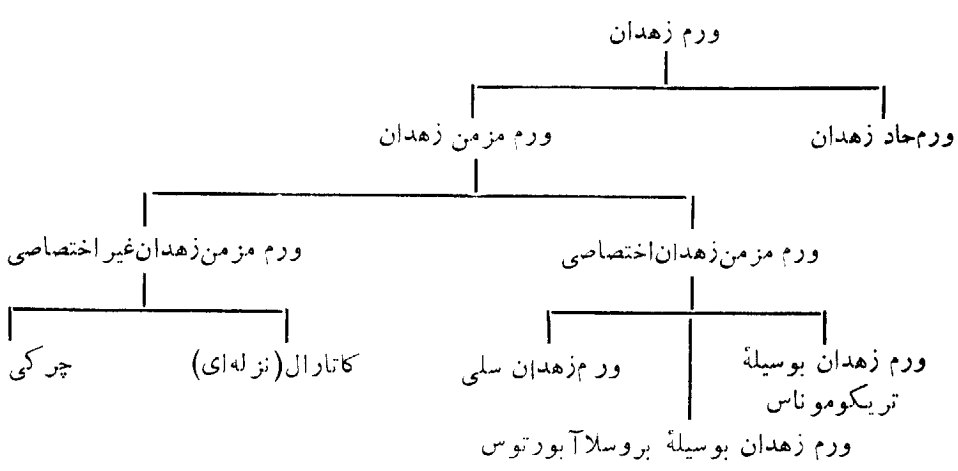
راههای لنفاوی بهترین راهائی هستند که میکروب سل از آنجا وارد میگردد Rautman معتقد است که ۹۰ درصد بیماری منشاء لنفاوی دارد و بعضی دانشمندان عقیده دارند که ۵۷ درصد سل پرده صفاق باعث بیماری ورم رحم میگردد .

تیمه ورم زهدان را باید با تیمه ورم مزمن زهدان تمیز داد. تیمه ورم مزمن زهدان در تمام طول عمر بیمار باقی میماند و تیمه ورم زهدان در تمام طول عمر بیمار باقی نمیماند.

فصل دوم

طبقه بندی اورام زهدان

هرگاه از مواردیکه ندرتاً تریکوموناس ورم زهدان حاد تولید میکنند صرف نظر شود میتوان بیماری ورم زهدان را بصورت زیر طبقه بندی کرد

بررسی بالینی اورام زهدان

الف - ورم زهدان حاد

- ۱- تعریف - ورم زهدان حاد عبارتست از کلیه واکنشهای موضعی وعمومی که بدن در مقابل میکروبهای چرکزا باحدت انجام میدهد
- ۲- منشاء - ورم حاد رحم معمولاً منشاء خارجی دارد و عفونت عموماً بعد از زایمان و یا بعد از اعمال جراحی و یا آنکه بعد از سقط جنین و یا حتی گاهی بعد از جفتگیری ظاهر میشود
- بالاخره گاهی اوقات ممکنست بصورت یک بیماری ثانوی متعاقب

امراض عفونی دیگری آشکار گردد و گاهی در هنگام و یا بلافاصله بعد از فعلی بروز نماید و گاهی متعاقب يك سرما خوردگی شدید ممکن است این بیماری ظاهر شود

۴ - نشانه‌ها - بیماری معمولا بعد از روزهای زایمان و هنگامی

که عتق رحم بسته نشده و رحم بحال اولیه خود برگشته است ظاهر میگردد و بعد از دوره کمونی که ۵ - ۲ روز طول میکشد بیماری خودنمایی میکند. اما در ابتدا علائم چندان آشکار نیست ولی اگر دقت شود در فرج ترشحاتی مشاهده میشود و اندکی از اشتهای دام کاسته میشود معمولا ابتدا صاحبان گاو ها متوجه این علائم نمیشوند. و بعد از اینکه آخرین مقاوت بدن از بین رفت بیماری با علائم واضح موضعی و عمومی آشکار میگردد

الف - نشانه‌های موضعی : نشانه‌هایی را که میتوان با آسانی بوسیله امتحانات چندی درک نمود بقرار زیرند :

۱ - لبه های فرج متورم گشته و هجوم الدمی میشوند در این حالت مهبل هم هجوم الدمی است و از ترشحاتی پوشیده شده است ولی مهمترین علامتی که با چشم دیده میشود همان ترشحاتی است که از فرج خارج میگردد این ترشحات ابتدا مخاطی است و بزودی چرکی مخاطی *Muco purulent* میشود. در عفونتهاییکه بوسیله کلی باسیل و میکربهای هوازی تولید میشوند ترشحات بوی مخصوص و متعفن می دهد

اگر هجوم الدم خیلی شدید باشد ممکنست در اثر پاره شدن برخی مویرگهای سطحی این ترشحات گلی رنگ گردند. پس از گذشتن چند روز در صورتیکه جنین یا جفت در رحم باقی مانده باشد این ترشحات ممکنست تیره رنگ و یا خاکستری و حتی سیاه رنگ شوند و این تغییر رنگ بعلمت وجود تکه‌های جفت یا جنین فاسد شده میباشد که با ترشحات کم و بیش بخارج رانده میشود و در این قسم ورم ترشحات بی اندازه بدبوست

۴ - امتحان با اسپکولوم :

هرگاه بوسیله اسپکولوم مهبل را مورد امتحان قرار دهیم خواهیم دید که متورم ، گرم سرخ رنگ و برجسته و بسیار حساس میباشد و اگر بیماری بصورت چرکی در آمده باشد زهدان متورم و از چرک آغشته است. در حدت بیماری آزمایش بیمار بسیار دردناک